

Tímár Máté: Karácsony

Karácsony böjtjén, estefelé, szörnyeteg idő szakadt a világra. Borongott, fakó fellegek hozták közel az eget a földhöz, s mosódtak egyé a látóhatár alján a havas tanyai tájjal. A veszett kustolásban, a gombvallató zimankóban négy ember igyekezett Szarvas felé. A bezinai betlehemesek, akiket luteránus hitük felfüggesztése árán katolikus népszokás betöltésére indított a szegénység. Janurik Janó, a bicegő járású, kaskás vándorkereskedő, a selyemruhás angyal, Kolompár Misó birkanyíró, a keshedt vén pásztor, Kurcina Péter üstfoltozó, a könnyes szemű középső terelő, és Valastyán Ondró piaci köpködő, a rongyos kisbojtár, aki már maga is elfelejtette eredeti foglalkozását... Botjaiknál csak az igyekezetük volt nagyobb, hogy szentestére hazaérjenek, s összekoldult krajcárjaikkal, élelmükkel piros betűs ünneppé varázsolják övéik karácsonyát. De igyekezetüket visszaverte a vihar és végül olyan kicsivé zsugorodott bennünk a hazamenési szándék, amivel éppen hogy begörnyedtek az út menti tanya udvarára.

A sötét konyha teli volt füsttel, amit a szabadkémény kormos torkából, hóval keverve visszavert a szél, s azért is gyufát kellett rántaniuk, hogy a szobaajtó kócmadzagját megtalálják. Előzőleg már levetették a játékruhákat, a betlehemi deszkatemplomocskára terítették, és kopogtatás nélkül betódultak a szobába.

A büdösen pislákoló olajmécses fénylepkéje körül nyolc gyerek, kónya bajszos, rongyos ember, nagyhasú, áldott asszony főtt kukoricát vacsoráztak, s miközben a táruló ajtó felé fordultak, a kezük egyre nyúldosott a cseréptálba.

- ... tessék a Jézus! – köszöntek a Luther-hitű betlehemesek.

Mindörökkön! – fogadta a rongyos gazda, az áldott asszony meg a nyolc gyerek. Talán a majdnem megszületett kilencedik is, olyan sokszálú volt a hang. Csak a tizedik feküdt némán, lázba meredt szemekkel, szaggatottan lihegve.

- Bevert az idő... Mink vónánk a bezinai betlehemesek... Nem tudunk hazamenni...

- Bárhol meghúzódnánk... törölte örökké könnyes szemét a középső terelő.

- Koldusabbak úgyse leszünk vele - búcsúzkodott az evéstől a házigazda. Hiszen még tisztességes nevünk sincsen. Tanyásnak neveznek, merthogy a más tanyáját lakjuk. Tanyás Pista vagyok én, hajják, még a tízesztendős gyereknek is. Az asszony Tanyás Etel, a gyerekek Tanyás-fattyak. A csendőrök is így keresnek, ha elveszik valahol valami, mert azt hiszik, hogy aki szegény, az biztosan tolvaj is.

Etel, a fakó asszony, nyögve két lábra emelte a terhét, megfosztotta a gyerekeit a kukoricástáltól és a betlehemesek elé vánszorgott vele:

- Másunk nincs, de ezt jószívvel adjuk. Ne vessék meg a szegénységünket, jó emberek.

Szemezgettek, beszélgettek.

- Ritka nagy aszály volt a nyáron. Alig adta vissza a mag a négyet...

- A négyezer szögöl negyedes tengerim három zsák részt adott...

- Magának is van fia?

- Öt családom van. A legnagyobb kilenc esztendős...

- A nyomorúság meg akkora, hogy a Jóisten hátán is tajtékot verne az ing, ha fordítani akarna rajta...

- Mi a baja a kicsinek?

- Forrósága van. Olyan a szája, mint a gödör fenéke, ha kiszára belőle a víz...

A gyereknője elheveredett már. Etel is vízszintes helyzetben nyögött.

- Mindjárt jövök, csak megnézem az időt – szólott az egyik betlehemese és szemével intett a társainak, kövessék ők is. A tornácon ekképpen szólott híveihez az angyal:

- Halljátok, mi ezekhez képest Bolza grófok vagyunk. Játsszunk el nekik a betlehemes komédiát, legyen a gyerekeknek is karácsonyuk...

A vén pásztor ráhelyeselt:

- Tartsuk őket jól a tarisznyánkból, ha már a mieink éhen ünnepelnek. Elvégre mégiscsak keresztények vagyunk...

a konyhában felékesítették magukat. Az angyal kutyatépte szoknyájába bújt, karjait a két szárny hevederjébe dugta, és csengőt rázva, bebocsátásért esedezett:

- Adnak-e a ma született kisdéd Jézuskának szállást?

S láncos botjaikat rázva, kántálva bevonultak a csodálkozó gyerekek, a kezeit nagy hasán összekulcsoló áldott asszony, a füstöt eregető Tanyás Pista elébe. Éppen úgy, mint ahogy krajcár reményében szokták...

*Csordapásztorok, midőn betlehemben,
csordát őriztek éjjel a mezőben...*

S ahogy lepke leszen a bábból, úgy vált megéltté a játék. S mindahánynak előbb egyarcú, aztán árnyalatokká bomló lett a „nagy öröm”. Oldal szalonna, zsák liszt, a gyerekek lábán új cipő, egyenlő emberség a többi emberrel. A bicegő angyalnak csacsi, hogy ne gyalog kereskedjen.. A vén pásztornak ezer nyírandó birka, a középső terelőnek felszáradó könnyű két szem, s néhány hold föld. A kisbojtárnak munka. Gyógyulás a gyerekeknek, szerencsés szaporodás az asszonynak, étel, ruha, tisztességes név.

Az angyal a hátuk mögött behozta élelmes tarisznyákat. Az asztalt is megterítette és a nyakában lógó vászonsztyűből három pengőt krajcározott az ablakpárkányra.

Izzadt homlokát törülgetve szólította az ellágyultakat:

- Jó étvágyat kívánok! Tessék vacsorához ülni! – A gyerekek egy szóra hozzápártoltak, és negyedóra múlva mindössze néhány elszórt morzsa tanúsította csupán a koldus magyarok karácsonyi vacsoráját.

A vacokágyon alig hallhatóan suttogni kezdett a lázbeteg gyermek:

- A betlehemet... a báránycsacsi... a kicsi Jézust...

Janurik Janó, a bicegő angyal, mellétette a templomocskát, meggyújtotta benne a rózsaszínű gyertyákat is, s angyalfigurákat a rongyos takaróra rakta. Ott lehelte a sárból való Jézust a számár, őrizte Mária, vigyázta József, az ács.

Így múlt el az este, míg elaludt az utolsó olajcseppjét is fénné varázsló méceses...

Valahol a hajnal küszöbje előtt gyereksírásra ébredt a bicegő angyal. Az asztalon a betlehem rózsaszínű gyertyái világitottak. Tanyás Pista újszülött fia köldökszínőjét nyiszálta. Margit, a legnagyobb leány meleg vizet hozott a kemencéből, s Etel, az asszony, izzadságában fürdő testtel, fáradtan lihegett az első ágyon. A beteg gyermek örökre egy pontra meredt szemekkel szorította bal kezében a kettétört báránycsacsi, míg jobbából a földre hullott a sárból gyúrt Jézuska...

S kívül úgy dühöngött a vihar, mint aminek sohasem akar vége szakadni...

Erre a földi világra éppúgy ráfért volna a megváltás, mint majd kétezer esztendőnek előtte, azon a zimankós éjszakán, amikor a betlehemi pusztaság rongyos istállójában József ács arája, Mária megszülte a csecsemőt, aki felcseperedvén az Ember Fiának nevezte magát...

Megjelent: Gyomaendrődi Híradó 1990. december. 4. o.